

SENJA
KOMMUNE

Tiltaksplan for opprydding i spredt avløp i Senja kommune 2023-2033

*Vedtatt i Senja kommunestyre,
sak 52/23 den 11/5-2023*

Innhold

Innledning.....	2
Formål.....	2
Krav til utslippstillatelser	3
Historisk utvikling	3
Dagens krav til utslippstillatelse.....	3
Eiers plikter.....	5
Bakgrunn	6
Tilstand avløpsanlegg	6
Miljøtilstand i kommunens vannforekomster.....	6
Gjennomføring av tilsyn og opprydding.....	8
Juridisk grunnlag for oppfølging av private avløpsanlegg.....	8
Hvem skal føre tilsyn	9
Tilsyn og oppfølging av eksisterende private utslipp	9
Kartlegging og tilsyn	9
Gjennomføringsplan.....	10
Opprydding.....	12
Oppfølging av anlegg som ikke tilfredsstillir dagen krav.....	12
Oppfølging av direkte utslipp	13
Utbygging av, og tilknytning til offentlig avløpsnett	13
Ressursbruk og finansiering	13
Kostnader og finansiering.....	13
Forankring	14
Informasjon	14

Innledning

Kommunen som lokal forurensningsmyndighet har mandat til å gi utslippstillatelse til private og offentlige avløpsanlegg. Kommunen har samtidig plikt til å føre løpende tilsyn med at utslippstillatelsene overholdes og at ingen forurenser mer enn tillatt (kapittel 12 og 13 i forurensningsforskriften).

Kommunen er forpliktet, gjennom vanndirektivet, til å overvåke miljøtilstand og om nødvendig iverksette tiltak i lokale vannforekomster slik at vannkvaliteten ikke forringes, men oppnår status god eller svært god. Målet med vanndirektivet er å beskytte og om nødvendig forbedre miljøtilstanden i alle elver, innsjøer, grunnvann og kystnære områder. Opprydding i private avløpsanlegg er det viktigste tiltaket kommunen har ansvar for i forhold til vanndirektivet.

De nasjonale føringene for vannforvaltning er ambisiøse når det kommer til måloppnåelse for avløp. Målsetningen er at alle anleggene i den enkelte kommune skal oppfylle forurensningsforskriftens rensekraav slik at miljømålene etter vannforskriften kan nås innen 2027, og senest innen 2033.

I praksis betyr dette at kommunene skal kartlegge og følge opp utslipp fra avløpsanlegg (både private og offentlige) og gi pålegg om tiltak for anlegg som ikke overholder dagens rensekraav (gitt i tillatelser etter 1.1.2007). Samtidig skal man sette i verk tiltak for å sørge for at utslipp etablert før 1.1.2007 blir renset i tråd med rensekraavene i forurensningsforskriftens kapittel 12 og 13.

Ansaret knyttet til tilsyn har ikke vært fulgt opp, hverken i de opprinnelige kommunene, eller i Senja kommune, grunnet manglende kapasitet og kompetanse. Lenvik kommune startet et arbeid med tilsyn i 2016, men det stoppet opp når daværende miljøkonsulent sluttet. Etter sammenslåingen av Lenvik, Tranøy, Torsken og Berg til Senja kommune har utfordringen rundt å holde oversikt over tilstanden på avløpssituasjonen gått fra å være stor til å bli enda større. Kommunen har stor utstrekning, og svært mange bosteder og fritidsboliger er knyttet til private avløpsanlegg.

Arbeidet med å skaffe oversikt over tilstanden til spredte avløp i Senja kommune, og jobben med å kreve utbedringer av anlegg med mangler vil bli krevende. Gevinsten av arbeidet vil være mindre forurensning og bedre vannkvalitet i kommunen. Gjennom tilsyn og pålegg kan en forhindre og stoppe forurensning fra anlegg som er defekte, utslipp som mangler utslippstillatelse og/eller ikke innfrir dagens krav til standard slik det fremkommer i forurensningsforskriften.

Tiltaksplan for opprydding av privat avløp i spredt bebyggelse i Senja kommune er en plan for hvordan man skal komme i gang med, og gjennomføre systematisk tilsyn med private avløp i kommunen. Kommunes jobb med tilsyn av offentlige avløp (kapittel 13 i forurensningsforskriften) omfattes ikke av dette dokumentet, men er et arbeid som vil pågå parallelt.

Formål

Hensikten med tiltaksplanen er å redusere forurensningsbidraget fra private avløpsanlegg i Senja kommune gjennom å hindre forurensning fra avløp som er defekte, mangler utslippstillatelse og/eller ikke innfrir dagens krav til standard.

Tilsynsarbeidet skal bidra til å nå målet om minst god økologisk tilstand i alle kommunens vannforekomster i samsvar med EUs vanndirektiv.

Målet er at alle private avløpsanlegg etablert før 2000 skal være kontrollert og oppdatert innen 2030. Tilsynsarbeidet legges opp slik at alle private avløpsanlegg skal ha tilsyn hvert sjetete år.

Krav til utslippstillatelser

Historisk utvikling

I 1972 ble det innført generell søknadsplikt for utslipp, etter etableringen av ny forskrift om kloakkutslipp fra spredt avløp fra bolig- og fritidsbebyggelse. Plikten gjaldt dersom avløp ble ført til:

- a) Vassdrag eller sjø i nærheten av utløp fra vassdrag,
- b) Sjøområde og forekomster av grunnvann i den utstrekning Kongen bestemmer,
- c) Nedbørsfelt og forekomster av vann nevnt under a og b i mindre enn 50 meters avstand fra disse,
- d) Nedbørsfelt ellers dersom utslippet kan virke forurensende på forekomster av vann nevnt under a og b.

Forskriften hadde en overgangsperiode på fire år med krav om innsending av søknad også for eldre utslipp. Det betyr at alle avløpsanlegg som samsvarer med punktene over i teorien skulle hatt skriftlig utslippstillatelse etter 1976. Denne overgangsordningen ble ikke gjennomført i svært mange kommuner. Dersom kommunen ikke hadde oppfølging av de resterende avløpsanleggene i løpet av denne overgangsperioden, er utslippene fremdeles lovlige uten skriftlig tillatelse. I tillegg var det flere typer anlegg som ikke var dekket av søknadsplikten, inkludert:

1. Utslipp ved innsjø langt unna bekk eller elv
2. Hus etablert i stedbunden næring (for eksempel kårboliger)
3. Utslipp langt unna vassdrag som kunne påvirke kilder, inkludert grunnvann

I 1975 kom en ny forskrift som favnet om unntak nr. 3 fra den forrige forskriften, men det var ikke før i 1980 at søknadsplikten var utvidet til å gjelde for alle utslipp som ble ført til:

1. Vassdrag eller sjø,
2. Brønner eller grunnvann og liknende som det er knyttet drikkevannsinteresser til og ellers når utslipp kan forårsake skadevirkninger,
3. Nedbørsfelt for forekomster av vann som nevnt under punkt 1 og 2 i dersom utslippet kan forårsake forurensning av forekomsten av vann.

I forskriften fra 1980 var det fremdeles unntak for anlegg utenfor nedbørsfelt til vassdrag og sjø som ikke påvirket brønn eller grunnvann med drikkevannsinteresser, et unntak som gjaldt fram til ny forskrift tredde i kraft i 1986. Fra og med da ble det stilt krav til tillatelse ved alle utslipp fra separate avløpsanlegg.

Ingen av de nye forskriftene hadde tilbakevirkende kraft, og utslipp dekket av unntakene fra 1972 til 1986 er fremdeles lovlige i dag uten skriftlig tillatelse.

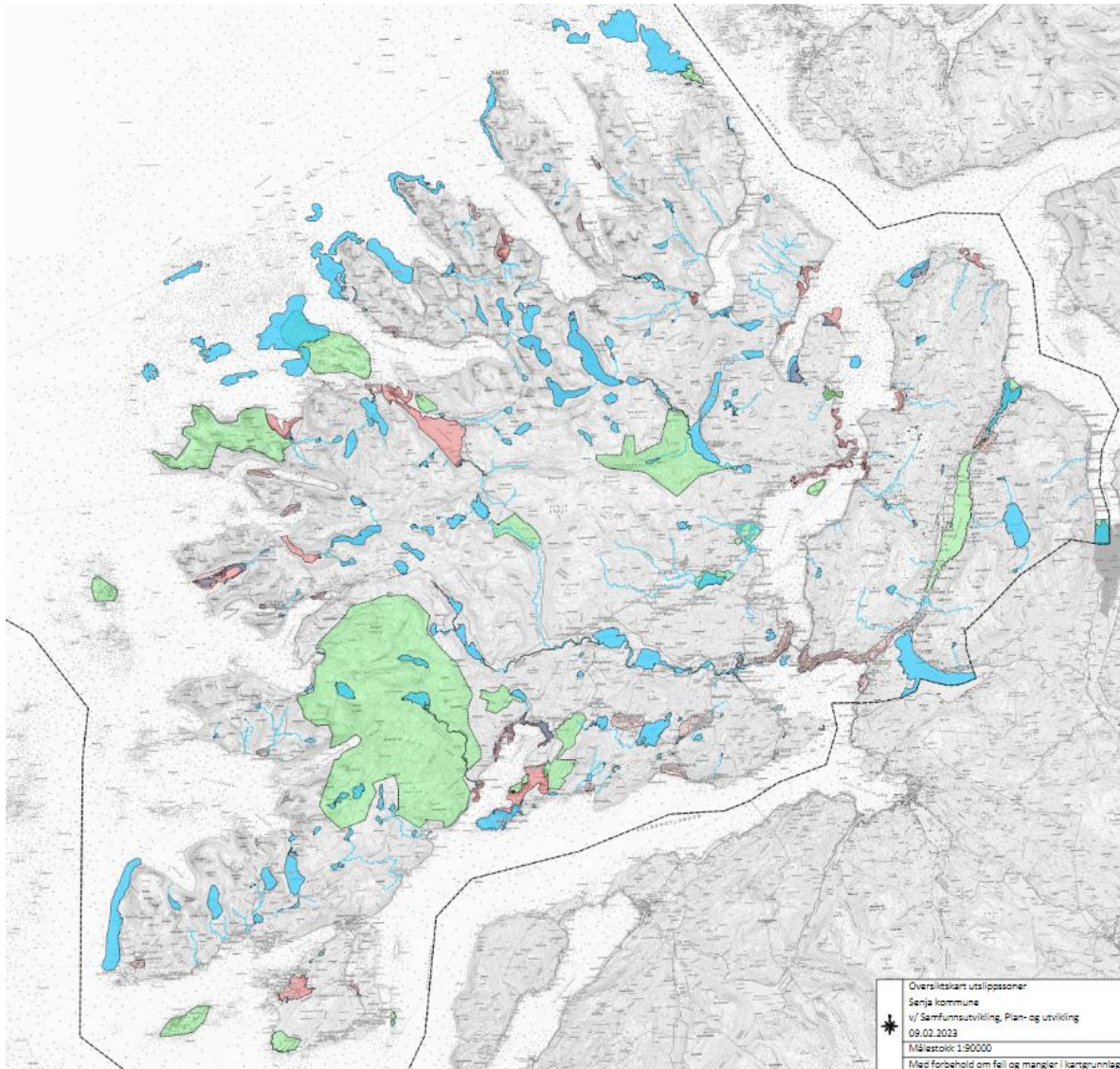
Videre kom nye forskrifter i både 1992 og 2000 uten nevneverdige endringer. Det var ikke før i 2007 at det kom en forskrift med spesifikke rensekrav avhengig av sårbarheten til miljøet rundt utslippspunktet, også kalt resipienten. Kravene er delt inn i to kategorier, følsomt og normalt område, og mindre følsomt område. Dette er de kravene som også i dag er gjeldene gjennom forurensningsforskriften kap. 12.

Dagens krav til utslippstillatelse

I dag er det krav om rensing av all kloakk. Kravene varierer med størrelsen på anlegget, plassering av anlegget, og type resipient (utslippsområde) utslippet skal føres til. Kravet er stenges til ferskvann, elv og bekker, mens til gode resipienter (sjø med gode strømforhold) er kravet kun slamreduksjon.

Avløp uten rensing kan føre til forurensning og negative effekter for dyre- og planteliv eller human helse. Utslipp kan føre til uønsket algeoppblomstring, nedslamming av botn og endringer i oksygeninnhold som resultat av økt organisk materiale. I sensitive resipienter som ferskvann, poller og bløtbunnsområder kan utslipp endre økosystemet som følge av endringer i tilførsel av næringsstoff. Åpne fjorder uten terskler og med god vannutskifting er resipienter som tåler tilførsel av utslipp næringsalter og organisk materiale godt.

Figur 1 Oversikt over sensitive soner i Senja kommune (grønt-verneområder, blått- ferskvann og naturområder, rødt-bløtbunn, grunne områder, områder med lite utskifting)

Senja kommune har utarbeidet et resipientkart. Dette vil være et nyttig hjelpemiddel i behandling av utslippstillatelser og vurdering av rensekrav for de ulike områdene. Her er områder som er svært sensitive, sensitive, eller mindre sensitive avmerket. Alle ferskvannsforekomster, elvemunninger, bløtbunnsområder og sjøområder med dårlig vannutskifting er betegnet som sensitive. Det samme gjelder verna områder (grønne), områder ved svært viktige naturverdier (blå), badeplasser, og friluftsområder satt av i arealplan. Røde områder er poller, bløtbunnsområder eller områder med dårlig utskifting.

Kategoriene med tilhørende rensekrav finnes også i tabellen under, som tilsvarer rensekravene i forurensingsforskriften.

Tabell 1 Dagens rensekrav og mulige resemetoder

Resipient	Beskrivelse	Rensegrad i prosent	Eksempel på renseløsning
Sensitive	Ferskvann Badeplasser Områder satt av til natur eller friluftsliv i arealplanens sjødel Naturvernområder	Tot-P: 90 % BOF ₅ ¹ : 90 %	Infiltrasjonsanlegg Biokjemisk minirensanlegg
Mindre sensitive	Områder med langfjære og/eller dårlige strømforhold	Tot-P: 60 % BOF ₅ : 70 % eller Suspendert stoff (SS): 20 %	Biologisk minirensanlegg Infiltrasjonsanlegg Slamavskiller med utslippspunkt utenfor det sensitive området
Normale	Sjø med gode strømforhold	Suspendert stoff (SS): 20 %	Slamavskiller

Eiers plikter

Private avløpsanlegg er den enkelte anleggseiers ansvar. Det betyr at alle kostnader knyttet til etablering og utbedring bæres av anleggseier. Det gjelder også gebyr for påkobling til kommunalt avløpsnett, eller søknad om utslippstillatelse.

Ved etablering av nye utslipp, eller vesentlig økning av eksisterende utslipp av sanitært avløpsvann skal det søkes om utslippstillatelse, jmf. forurensningsforskriften § 12-3. Å bygge nytt avløpsanlegg, eller rehabilitere eksisterende anlegg er søknadspliktig jmf. plan- og bygningsloven § 20-2.

Alle som eier et avløpsanlegg, er ansvarlig for å drifte og drive anlegget etter dagens standard. Avløpsanlegg har avgrenset levetid, så det er viktig å få gjennomført regelmessige tilsyn og tilstrekkelig med vedlikehold.

Kommunens kostnader knyttet til saksbehandling og tilsyn er gebyrbelagt og må dekkes av anleggseier. Det er vedtatt lokal «Forskrift om tømming av slamanlegg og bestemmelser om slamgebyr, Senja kommune, Troms og Finnmark». Gebyrstørrelsen finnes i kommunens gebyrregulativ som justeres årlig i forbindelse med budsjett.

¹ BOF₅ er en laboratorisk metode for å måle biologisk oksygenforbruk i spillvann (etter 5 dager)

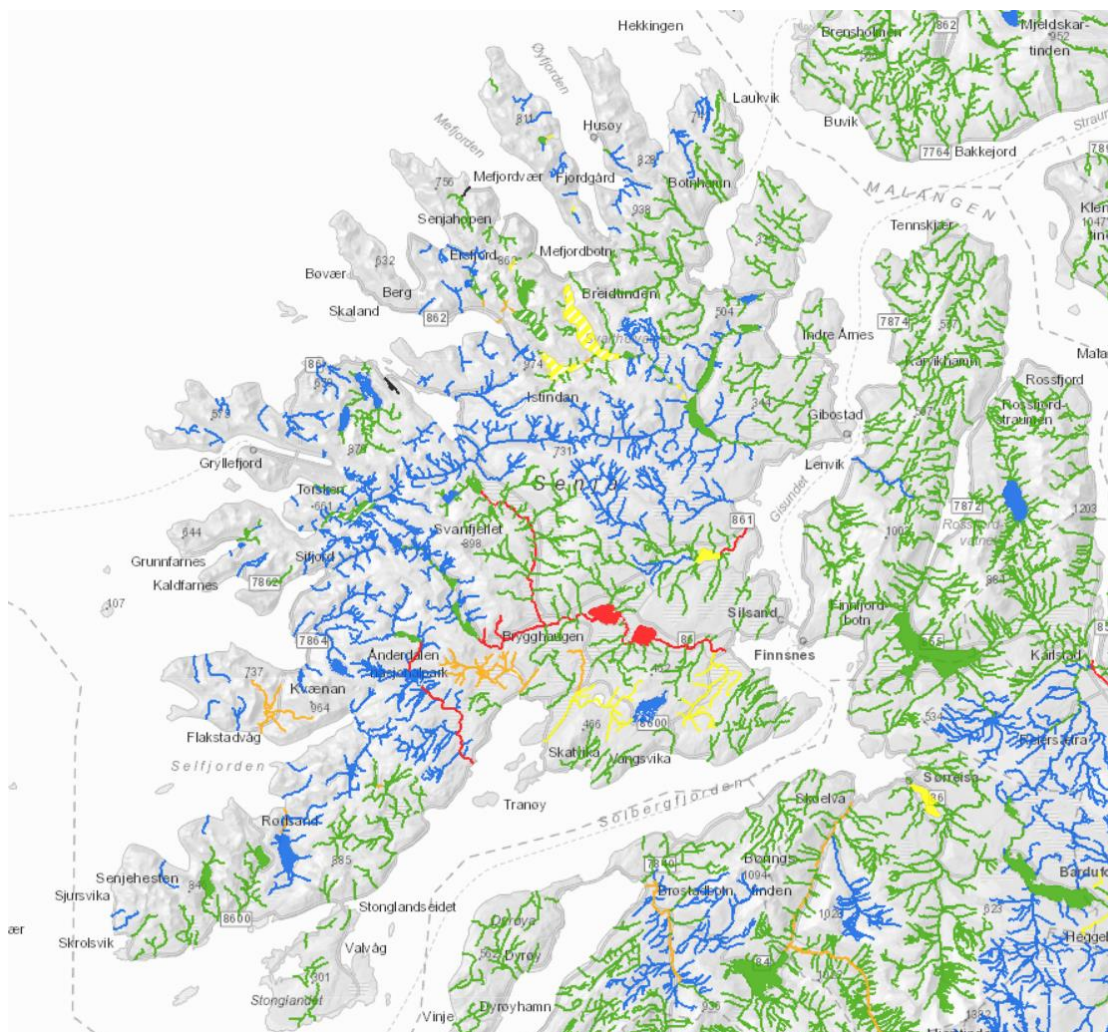
Bakgrunn

Tilstand avløpsanlegg

Per. 29.01.2022 hadde Senja kommune 3542 registrerte private avløpsanlegg i bruk. 3587 eiendommer er registrert knyttet til kommunalt avløp. Kommunen mangler oversikt over hvor mange eiendommer som har direkte utslipp, altså eiendommer uten hverken kommunalt eller privat avløp. Det er kartlagt 2174 eiendommer som kan ha moderne avløp, men som ikke har registrert informasjon om avløp. I tillegg er det 38 eiendommer som er påkoblet til offentlig avløp, men som fremdeles har slamavskiller med tømmeavtale.

Tilbake i 2016 var det antatt at mer enn 15 % av alle avløp i tidligere Lenvik kommune var uten noen form for rensetrinn. I kommuner som har jobbet lengre med tilsyn av mindre avløpsanlegg, har man avdekket av 80-90% av alle anlegg ikke var i tråd med dagens standardkrav. Det er ingen grunn til å tro at tilstanden er noe bedre i Senja kommune. Det er derfor trolig at tilsynsarbeidet vil avdekke mange mangler, og at en stor andel av de private avløpsanleggene i kommunen ikke tilfredsstiller dagens krav til utslipp.

Miljøtilstand i kommunens vannforekomster

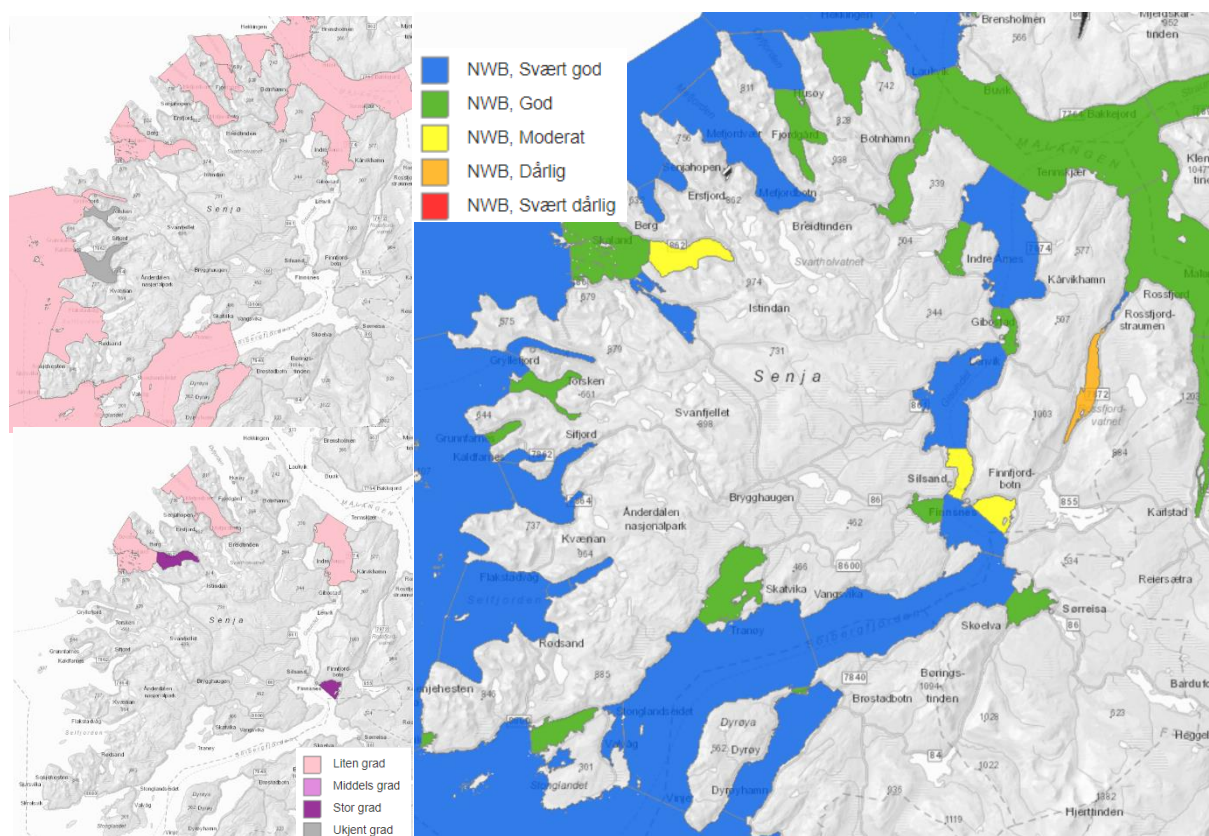

Figur 2 Økologisk tilstand ferskvannforekomster i Senja kommune Kilde: vann-nett.no

Oversikt over miljøtilstanden til de ulike vannforekomstene i Senja kommune finnes på www.vann-nett.no. Miljøtilstand i kommunens vassdrag er i hovedsak god pr. 2023. I Senja er 35 innsjøer og 92 elver klassifisert med svært god eller god tilstand, mens 5 innsjøer og 15 elver har moderat til svært dårlig tilstand. Årsakene til dårlig økologisk tilstand varierer fra diffus avrenning fra landbruk/bebyggelse til dårlig tilstandsvurdering i forhold til kvalitetsnorm for laksefisk (lakselus og genetisk forurensning). Andre påvirkningskilder er jordbruk, vannkraft, uttak av drikkevann med flere. Den økologiske tilstanden i 16 elver og 5 innsjøer er påvirket av avløp.

Ferskvann er generelt regnet som sensitive resipienter og utslipp til ferskvann er i dag ikke lovlig uten høy rensesgrad. Senja kommune har flere vann som er regnes som kalkinnsjøer, dette er svært næringsfattige og kalkrike vann som er svært sensitive for eutrofiering. I tillegg kommer vann som fungerer som drikkevann, eller er vernet.

Kystvann i Senja er delt i 49 vannforekomster, der 44 har svært god eller god økologisk tilstand. Unntakene er Bergsbotn i Bergsfjorden, Indre Finnfjord og Gisundet ved Finnsnes. Hovedårsakene her er punktutslipp fra bergverk og industri, samt båttrafikk. Rossfjordvassdraget (økologisk tilstand dårlig) er i en særstilling som en meromiktisk innsjø, med ferskvann øverst og sjøvann i dypet. Tilstanden er preget av avrenning fra landbruk og utslipp fra avløp. Hopsvatnet (Senjahopen) er karakterisert som en sterkt modifisert vannforekomst.

Figur 3 Kystvann økologisk tilstand til venstre, øverst til høyre påvirkningsgrad fra fiskeri og havbruk, nederst påvirkningsgrad industri. kilde: vann-nett.no

Kystvannet i Senja kommune er i hovedsak preget av god utskiftning og fungerer som gode resipienter for utslipp. Samtidig er 33 kystvannsforkomster registrert å være påvirket av avløpsvann, påvirkningen er definert å være av liten grad. Gode kystvannsresipienter har ikke behov for høyere grad av rensing enn slamavskilling. Slamanlegg fjerner det meste av fast stoff, men bidrar i liten grad til reduksjon av løste næringsalter. Den største bekymringen knyttet til utslipp til

sjø er antallet utslipp som går urensset til sjø. I tillegg til organisk forurensning, vil slike utslipp også være kilde til ikke nedbrytbare partikler (plast). Forutsatt at vannforekomsten har god vannutskifting har tilførsel av næringsalter liten negativ betydning.

For sensitive områder i sjø som langfjære, poller og områder med dårlig utskifting, kan tilførsel av mye organisk stoff og næringsalter være negativt, og føre til algeoppblomstring, oksygenvikt og luktproblemer. I slike områder kan det stilles like strenge krav til avløp som for ferskvann. Kravet til rensing kan da være en kombinasjon av slamavskiller og infiltrasjonsanlegg eller andre anlegg som biorensanlegg eller minirensanlegg.

Gjennomføring av tilsyn og opprydding

Juridisk grunnlag for oppfølging av private avløpsanlegg

Det er kommunen sin plikt som forurensningsmyndighet å behandle søknader om utslippstillatelse og å kontrollere at avløpssituasjonen på nye og eksisterende avløpsanlegg er i samsvar med lovverket.

Kommunen skal føre systematisk kontroll med at tillatelser til utslipp av sanitært avløpsvann blir overholdt. Hjemler for kommunen sin tilsynsmyndighet finnes i forurensingsforskriften:

- §12-2 for kapittel-12-anlegg, sanitært avløpsvann fra bolighus, hytter og liknende
- §13-2 for kapittel-13-anlegg, kommunalt avløpsvann fra mindre tettbygd område
- §15-2 for utslipp av oljeholdig avløpsvann
- §15A-2 for påkobling til offentlig avløpsnett (§15 A-4)

Følgende hjemler i forurensingsloven er også sentrale i forbindelse med tilsynsarbeidet til kommunen:

- hjemmel til å gi pålegg om tiltak for å unngå forurensning etter forurensningsloven § 7 fjerde ledd, om plikt å unngå forurensning. Pålegg etter § 7 kan benyttes i tilfeller hvor kommunen oppdager utslipp som må stanses raskt.
- myndighet til å endre og omgjøre tillatelser, forurensningsloven § 18. Kommunen kan endre eller trekke tilbake en eksisterende tillatelse, dersom vilkårene til § 18 er innfridd.
- hjemmel til å vedta at et utslipp som ble etablert før det ble krav til skriftlig godkjenning og som derfor er lovlig skal gjøres ulovlig etter en fastsatt frist forurensningsforskriftens § 12-16. Bestemmelsen gir også kommunen adgang til i forskrift å bestemme at alle slike utslipp skal gjøres ulovlig etter en fastsatt frist.
- forurensningsloven § 48 om oppgavene til forurensningsmyndigheten, som gjør kommunen som forurensningsmyndighet plikt til å føre tilsyn
- forurensningsloven § 49 om opplysningsplikt, som pålegger forurenser å legge fram tilgjengelige opplysninger og dokumentasjon kommunen trenger som forurensningsmyndighet
- forurensningsloven § 50 om rett til gransking, som gir kommunen rett til uhindret tilgang til eiendom der forurensning kan oppstå eller har oppstått (dette gjelder også rett til å inspisere om fritidsbolig har innlagt vann)
- forurensningsloven § 51 om pålegg om undersøkelse, som gir kommunen rett til å kreve at forurenser gjennomfører undersøkelser
- forurensningsloven § 73: Myndighet til å vedta og frafalle tvangsmulkt dersom forhold i strid med loven ikke etterkommes innen fastsatt frist.
- Der det er aktuelt kan også kommunen pålegge tilkøpling til kommunalt avløp med hjemmel i Plan- og bygningsloven § 27-2.

•

Klageadgangen for innbyggerne er ivaretatt ved at vedtak fattet med hjemmel i forurensningslovens § 7, 18 og 73 kan påklages til Statsforvalteren, mens vedtak fattet med hjemmel i forurensningsforskriftens kapittel 12 kan påklages til kommunestyre (det bør vurderes om klagebehandling skal delegeres til klagenemd på sikt).

Det skal imidlertid være et mål for den lokale forurensningsmyndigheten at saker så langt som mulig løses med dialog, samarbeid og frivillighet fra eierne av de private avløpsanleggene.

Forurensningsforskriften kapittel 12 gir mulighet for å vedta en lokal forskrift. Dette vil hovedsakelig være aktuelt dersom det er behov for å stille strengere krav til rensegrad enn det som fremgår av forurensningsforskriften. Det er ikke funnet behov for å etablere en lokal forskrift for Senja kommune, eksisterende forskrift for tidligere Lenvik kommune bør oppheves.

Hvem skal føre tilsyn

Tiltaksplanen tar utgangspunkt i at kommunen selv organiserer og gjennomfører tilsynet. Tilsynsmyndigheten for forurensningsforskriftens kapitler 12-15 er i dag tillagt faggruppen Landbruk og miljø, som ligger under enheten Plan og utvikling. Her jobber man allerede tett opp mot faggruppen Plan og byggesak som behandler utslippstillatelser, og Geodata som håndterer vann og avløpsgebyr. Det vil være naturlig å plassere en tilsynsenhet i dette fagmiljøet, organisert under Landbruk og miljø. Det er naturlig at tilsyn av offentlige avløp (kap. 13-anlegg) utføres av samme personell.

En vellykket og systematisk gjennomføring av tilsyn vil kreve at det tilføres ressurser i form av finansiering, kompetanse og personell. Man bør i tillegg vurdere om man kan utnytte eksisterende ressurser på en mer rasjonell måte. Det gjelder både innen Plan og utvikling, men også Drift som har betydelig VA-kompetanse.

Både i rekrutteringsøyemed og som en arbeidsressurs kan det være aktuelt å engasjere studenter fra VA-sektoren, eller andre aktuelle studier i sommerperioden.

Tilsyn og oppfølging av eksisterende private utslipp

Utgangspunktet er at ingen må gjøre eller sette i verk forurensning uten at det er lovlig eller gitt tillatelse til det.

Et vedtak om tillatelse til utslipp er en adgang til å forurense innenfor visse rammer. Utslipp som er etablert før det ble krav om skriftlig tillatelse (i hovedsak i 1972) er fortsatt lovlig frem til kommunen enten i enkeltvedtak (for det enkelte utslipp), eller i forskrift fastsetter at slike utslipp er ulovlig fra en bestemt dato.

Et tilsyn skal resultere i at utslippet godkjennes eller at det avklares hvilke tiltak som må til for å sikre at utslippet tilfredsstillers dagens krav til rensing.

Kartlegging og tilsyn

Det er nødvendig å skaffe en mer nøyaktig oversikt over omfanget av anlegg i Senja kommune enn det man har i dag.

Alle anlegg som betaler gebyr for slam, eller kommunalt avløp er registrert i kommunens forvaltningssystem KOMTEK. Registreringene omfatter i liten grad informasjon om utslippstillatelse, anleggets utforming, utløpssted, osv.. Med bakgrunn i historikken, der krav til utslippstillatelser har endret seg flere ganger og fire ulike kommuner har behandlet saker, vet vi at mange anlegg ikke er

registrert, eller er registrert med mangelfulle data. Erfaringsmessig vet man at anlegg som har direkte utslipp ikke er registrert, dvs. anlegg etablert før 1972, og delvis før 1980.

Starten på tilsynsarbeidet må derfor starte med en kartlegging som omfatte alle eksisterende utslipp, både de som har utslippstillatelse og anlegg uten tillatelse. Kartlegging skal skaffe oversikt over plassering, utslippstillatelse, avgiftslegging, tømmefrekvens og for minirensanlegg: driftsavtale.

I denne prosessen skal tidligere egenmeldingsskjema fra 2016 (Lenvik kommune) skal gjennomgå og registreres. Opplysninger fra kommunale arkiv og registre samt informasjon fra slamrenovatør vil benyttes i kartleggingen. Områdevis befaringer kan også være aktuelle. Der kommunen mangler opplysninger vil egenmeldingsskjema sendes til grunneiere.

Hovedaktivitetene i tilsynsarbeidet er:

- Informasjon og innhenting av opplysninger fra anleggseier (egenopplysning)
- Internt forarbeid: Gå gjennom dokumentasjon og registreringer for det aktuelle anlegget, både egenopplysninger fra anleggseier og opplysninger fra egne arkiv inkl.:
  - Kontroll og oppfølging av tømmerrapporter, serviceraapporter og årsrapporter.
  - Vurdere tømmeffrekvens og tilgjengelighet.
- Planlegging av tilsyn
- Informasjonsmøter med anleggseiere – sonevis og ved behov, varsling av tilsyn.
- Utførelse av fysisk tilsyn inkludert rapportskrivning
- Sonevis oppsummering av tilsyn – avklaring av aktuelle tiltak for hver enkelt sak
- Varsel om aktuelt tiltak, evt. brev om godkjenning
- Saksbehandling av tilbakemeldinger fra anleggseiere
- Eventuelt vedtak om tiltak/pålegg
- Oppfølging av vedtak

Noen av disse oppgavene kan være oppgaver som egner seg som sommerjobb for innleide studenter innen VA-fag.

Gjennomføringsplan

Kommunens oppryddingsarbeid for spredt avløp vil være et omfattende arbeid, som vil ta flere år. Inkluderer man eiendommer uten registrerte avløp kan man komme opp i mer enn 5000 aktuelle tilsyn. Trolig kan antallet reduseres gjennom dokumentkontroll, men gjennomføring av fysisk/stedlig tilsyn ved alle anlegg vil fortsatt være en stor oppgave.

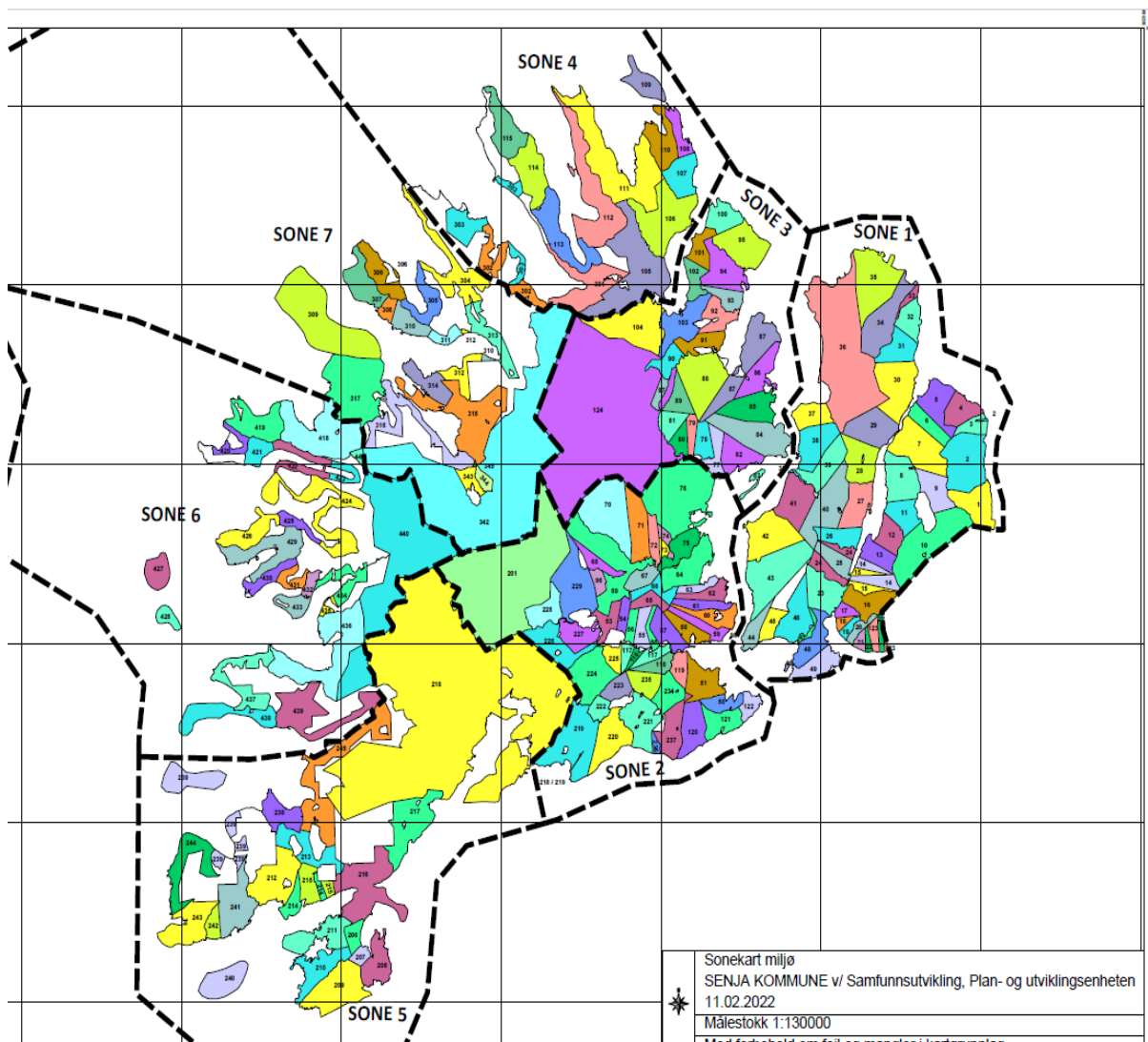
Målet er at alle anlegg skal ha lovlig utslippstillatelse og tilfredsstillende gjeldende renskrav etter at oppryddingen er gjennomført. Deretter vil oppfølging av alle private avløpsanlegg være et kontinuerlig arbeid. Kommunen har en plikt til å føre jevnlig tilsyn, og tilsynsarbeidet bør legges opp slik at alle private avløpsanlegg skal ha tilsyn hvert sjette år.

For å gjøre arbeidet med oppryddinga enklere å håndtere har kommunen blitt inndelt i sju ulike tilsynssoner.

Antall aktuelle eiendommer fordeler seg slik mellom sonene:

Avløp	Sone 1	Sone 2	Sone 3	Sone 4	Sone 5	Sone 6	Sone 7	Sum
Privat	1323	1035	263	480	210	165	66	3542
Eiendommer uten avløp	485	304	254	316	242	311	262	2174

Figur 4 Soneoppdeling basert på eiendomsstruktur-

Hensikten med å dele opp sonevis er at det skal gå for lang tid mellom første informering og egenrapportering til man går i gang med tilsyn.

Tilsynsarbeid er krevende, og det er derfor viktig at det blir gjennomført på best mulig måte for å legge til rette for effektivt etterarbeid. Gode rutiner for gjennomføring av tilsyn, håndtering av informasjonen som kommer inn, samt etterarbeid vil være viktig.

Arbeidet startet med sone 1 som har flest avløpsanlegg og høyest befolkningstetthet og fortsetter fortløpende med sone 2, 3 osv.. Områder hvor kommunen har konkrete planer om å bygge ut offentlig avløp vil bli fulgt opp ved at det stilles krav om tilkobling til offentlig avløp når det bygges ut. Det betyr at det ikke vil være aktuelt å gi pålegg om nytt privat avløpsanlegg i disse områdene i perioden før kommunalt anlegg etableres.

Eldre anlegg og eiendommer hvor det er mistanke om ulovlig utslipp skal prioriteres i første runde. Avløpsanlegg har avgrenset levetid, mens anlegg som er etablert etter år 2000 antas fortsatt å være i teknisk god stand. På slike anlegg prioriteres derfor ikke fysisk tilsyn i første tilsynsrunde, med mindre man finner skjellig grunn.

Aktivitet	Oppstart	Ferdigstilling
Kartlegging for å skaffe en mer nøyaktig oversikt over omfanget og status på private avløpsanlegg i Senja kommune	Sommeren 2023 – gjøres sonevis	I løpet av 2025 skal alle soner være gjennomgått
Innføring av gebyr (Krever kommunestyrevedtak)	2023 • Forskrift endres vår 2023. • Gebyrregulativ vedtas desember 2023	Januar 2024
Pålegg om utbedring til alle anlegg som kartlegging avslører ikke oppfyller dagens krav	Høst 2023 og fortløpende i takt med kartlegging	I løpet av vår 2026 vil de fleste pålegg som følge av kartlegging være gitt.
Pålegg til alle anlegg som mangler utslippstillatelse	Høst 2023 og fortløpende i takt med kartlegging	
Tilsyn på alle anlegg etablert før 2000	Sommer 2024 - gjennomføres sonevis.	2030
Tilsyn med alle anlegg etablert fra 2000 og senere	2030	Innen 2036

Opprydding

Oppryddingsarbeidet vil pågå i tiden etter tilsyn. Målet er at alle anlegg skal ha lovlig utslippstillatelse og tilfredsstillende gjeldende renskrav etter at oppryddingen er gjennomført.

De aktuelle oppryddingstiltakene i spredt avløp er i hovedsak

- utbygging av offentlig avløpsnett i de områdene der det er samfunnsøkonomisk hensiktsmessig,
- krav om tilknytning til offentlig avløpsledning der slik ledning ligger på eller i nærhet til den aktuelle eiendommen
- oppfølging av eksisterende private utslipp som ikke tilfredsstiller dagens krav
- oppfølging av direkte utslipp (urenset utslipp) med pålegg om å etablere rensing

Oppfølging av anlegg som ikke tilfredsstiller dagen krav

Eiendommer med avløpsløsning som ikke tilfredsstiller dagens krav vil få pålegg om utbedring av anlegget. Det kan skje på basis av dokumentkontroll, eller etter fysisk tilsyn.

Før pålegg sendes ut skal saksbehandler gjennomgå alle data for eiendommen for å sikre at pålegg ikke går ut til anlegg som tilfredsstiller dagens krav. Der det anses som nødvendig vil det også bli foretatt besiktigelse eller befaring av eiendommer.

Pålegget kan også omfatte at det må søkes om utslippstillatelse, enten fordi dagens anlegg mangler utslippstillatelsen, utslippet endres vesentlig eller at gjeldene utslippstillatelsen gjøres ugyldig. Det gjelder særlig eldre anlegg.

Det vil bli satt en frist for gjennomføring av pålegg om oppgradering av avløpsanlegg på ca. 18 måneder. Ved fare for alvorlig forurensning (f.eks. utslipp som kan skade drikkevannskilder) vil det være aktuelt å sette kortere frister, men som hovedregel skal det gis to barmarksesonger på å gjennomføre pålagt tiltak. Alternativ til oppgradering kan være tilknytning til kommunalt avløpsnett der slikt eksisterer. Tidsfrist for dette vil bli satt til minimum seks måneder.

Dersom tiltak ikke er gjennomført innen fristens utløp, vil kommunen fatte vedtak om tvangsmulkt i henhold til forurensningsloven §73.

Oppfølging av direkte utslipp

Med direkte utslipp forstås utslipp av avløpsvann som ikke gjennomgår rensing hverken i privat eller kommunalt renseanlegg. Antall og omfang av denne type utslipp er ukjent. De utslipp en får kunnskap til i forbindelse med kartlegging følges opp ved at eiendommen enten pålegges tilknytning til offentlig avløpsledning eller pålegges å etablere et godkjent privat utslipp.

Det vil benyttes tilsvarende frister for etablering av nytt anlegg, som for oppfølging av anlegg som ikke tilfredsstillers dagens krav.

Utbygging av, og tilknytning til offentlig avløpsnett

Kommunestyret i Senja har vedtatt følgende avløpsanlegg skal prioriteres i budsjettperioden 2022-2025:

- Silsand, etablering renseanlegg/utslipp
- Gibostad, avløpsnett og renseanlegg/utslipp
- Vangsvik, avløpsnett og utslipp - oppgradering
- Vesterfjell renseanlegg - oppgradering
- Renseanlegg for avløpsutslipp Finnfjord industriområde og tilstøtende boliger

I forbindelse med utarbeidelse av «Hovedplan vann, avløp og overvann for Senja kommune» skal det foretas en gjennomgang av flere områder for å vurdere om det er samfunnsøkonomisk hensiktsmessig å bygge ut offentlig avløpsnett.

I områdene kommunen etablerer offentlig avløpsnett vil eiere av boliger og næringseiendommer bli pålagt å knytte seg til den offentlige avløpsledningen. De må selv bære kostnadene for tilknytningen. Dette gjelder selv om eiendommen har en lovlig utslippstillatelse og et fungerende privat avløpsanlegg jf. plan- og bygningsloven § 27-2. Dersom reguleringsplan for området tilsier det, vil også fritidseiendommer bli pålagt slik tilknytning.

Ressursbruk og finansiering

Kartlegging av status på alle anlegg i kommunen, gjennomføre nødvendige tilsyn, samt sende ut, følge opp pålegg om utbedring av pålegg er et tidkrevende og omfattende arbeid.

Erfaringsstall fra andre kommuner viser at 100-150 tilsyn pr. årsverk er realistisk produksjon i starten, og kan trolig økes noe etter hvert. Med dagens tilgjengelige ressurs på ca. 50% stilling vil man ikke komme i mål med å gjennomføre tilsyn på alle kommunens anlegg i overskuelig tid. For å kunne gjennomføre de lovpålagte oppgavene med tilsyn av private avløpsanlegg må kommunen sette av ressurser og rekruttere egne folk som skal jobbe med tilsyn både på heltid og som sesongarbeidere (sommerarbeid). Ut fra arbeidsomfanget bør det tilføres minimum to faste stillinger, pluss sesongarbeidere.

Videre vil det være behov for digitale verktøy som kan benyttes i tilsynet.

Kostnader og finansiering

Kommunens kostnader knyttet til saksbehandling og tilsyn kan gebyrlegges og dermed dekkes av anleggseiere i kommunen. Det har kommunen anledning til med hjemmel i Forurensningsforskriftens § 11-4. Gebyret skal følge selvkostprinsippet. Det anbefales at gebyret legges som en årlig avgift på alle private avløp.

Størrelse og innretning på gebyr legges frem som egen om endringer av lokal «Forskrift om tømming av slamanlegg og bestemmelser om slamgebyr, Senja kommune» og fastsetting av sats i nytt

betalingsregulativ i desember 2023. Tilsynsgebyr kan derved tre i kraft fra 01.01.24. For å kunne finansiere to faste stillinger + sesongarbeidere bør avgiftsnivået ligge rundt 500 kr/året pr. anlegg. Dette vil komme i tillegg til slamgebyr.

Det forventes at kartlegging og tilsyn vil medføre en økning i antall abonnenter både på det kommunale avløpsnett og slamtømming. Det vil forhåpentligvis kunne bety reduksjon av gebyr for disse tjenestene på sikt.

Forankring

Gjennomføring av tilsyn med private avløp er en krevende oppgave som vil medføre både økte offentlige og private utgifter. Det er derfor viktig at kommunen som organisasjon står bak, både administrativt og politisk slik at det finnes vilje til å gjennomføre oppgaven.

Tiltaksplan behandles politisk og legges frem for Utvalg for samfunnsutvikling, Senja formannskap og Senja kommunestyre. Det vil i tillegg bli lagt frem egen sak knyttet til endring av forskrift for å innføre gebyr og medfølgende budsjettinnarbeidelse for gebyr og nye stillingshjemler.

Utvalg for samfunnsutvikling skal holdes løpende orientert om fremdriften i arbeidet, spesielt i oppstartsfasen.

Informasjon

For å skape forståelse for prosessen er det nødvendig med god informasjon til anleggseierne.

Informasjonsarbeidet i forkant av kartlegging og tilsyn er derfor viktig. Før oppstart av tilsyn skal kommunen invitere til informasjonsmøter for den enkelte sone. Her skal det informeres om hvordan tilsynet skal gjennomføres og hva tilsynet kan medføre for den enkelte.

Det er ønskelig at både fagpersoner og leverandører kan være til stede på informasjonsmøtene. Ytterligere informasjonskilder kan være lokalpressen, utsendelse av informasjonsmateriell osv.

Det vil gjennomføres jevnlig informasjonsmøter med fagkyndige slik at disse er kjent med prosessene rundt søknad om utslippstillatelse og de forventninger som stilles til deres bistand til de private anleggseierne.